

З працы Крывіцкага Навуковага Т-ва Пранціша Скарыны

За мінулыя чатыры месяцы ў Крывіцкім Навуковым Т-ве Пранціша Скарыны апрацавалі сыяг тэмаў зь беларусаведы, з каторых адныя будуць прачытаныя на навуковых зборках Т-ва Скарыны, другія прачытаюць сябры Т-ва ў іншых арганізацыях.

18 жніўня сёлета старшыня Т-ва Скарыны, др. Я. Станкевіч, меў у Нью Брунсвіку ў мясцовым адздызеле Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання чытань на тэму „Народная гаспадарка Беларусі ад 1861 г. да Першае сьветнае вайны“. Чытаньнік паказаў, што народная гаспадарка Беларусі выразьліва й станаўко разьвівалася ў кірунку зьмяншэньня сяўбы збожжа і павялічэньня сяўбы тэхнічных расьлінаў — лёну, а на паўдзённым усходзе (беларуская Арлоўшчына й Севершчына) яшчэ кананпель і садзьбы бульбы, бо гэтыя прамысловыя расьліны ляпей за збожжа аплачваліся.

Побач із гэтым славая гаспадарка Беларусі мела кірунак жывёла-гадавальны, асабліва была зьверненая ўвага на гадоўлю і ўкорм сьвіней.

Чытаньнік прывёў характарыстыку беларускага селяніна-ралеяніка, даную яму проф. М. Даўнар-Запольскім, глыбокім дасьледаваньнікам народнае гаспадаркі Беларусі. Вось яна:

Тарнуючыся да рынку, Беларусь імкнуўся ня толькі да таго, каб пражывіцца, але каб адержыць найбольшую колькасьць за сваю працу. Калі яму не ставала хлеба, ён ахвотна яго купляў, бо Беларусь была на вялікай дарозе, па каторай правозілі масу таннага збожжа, і сэнс беларускае гаспадаркі быў у тым, каб вытварамі інтэнсыўнейшых культураў ня толькі запоўніць нястачу збожжа, але й адержыць лішніцы. Як толькі ён чуў кірунак рынку, ён без адвалокі тарнаваў да яго і сваю гаспадарку, падходзячы ўсё болей і болей да вышшых інтэнсыўных хормаў яе. Калі ён не адразу пайшоў па гэтай дарозе, дык гэта-ж ён быў звязаны з усёй засталай Расеяй ды меў і свае мясцовыя заганы. Патрэбны быў час, каб зжыць астачы сераднявечча, патрэбныя былі ўмовы капіталізацыі гаспадаркаў. Работа йшла ў краю бедным капіталамі, у краю, у каторым места ў вельмі малой меры стымулявала гаспадарку, і яна мусіла шукаць выхаду свае энэргіі за граніцамі раёну. І Беларусь выходзіў з гэтых цяжкасьцяў ізь вялікім уменьнем і ўпорыстасьцяй.

Паводля чытаньніка, па вызваленьні Беларусі ад бальшавізму, народная гаспадарка ейная мае разьвівацца ў тым самым кірунку, пры гэтым мусіць разьвівацца яшчэ гаспадарка малочная й курыная (можна разьлічваць на добры збыт яец). Апрача таго, мусіць быць зьверненая ўвага на садаўніцтва, чаму добры пачатак быў пакладзены яшчэ перад Першай сьветнай вайною, але бальшавікі, заганыючы сялян у калгасы, зьнішчылі сады ў цэнтральнай і ўсходняй Беларусі, а ў заходняй канчаюць нішчыць цяпер.

„Танцавальныя вечары“

Ужо год 6 як у Нью Ёрку мясцовая акруга Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання ладзіць „танцавальныя вечары“. Ачышчаныя яны ад усякае культуры, на’т арганізатары не змаглі даць ім свайго беларускага назову, бо замест „ігрышча“ маем — „танцавальныя вечары“ (а ў іншых адздызелах Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання карыстаюцца прынесенай да заходняй Беларусі польскімі асаднікамі „забавай“).

Прымеж таго можна было-б на пачатку альбо перад пачаткам ігрышча даць сцэнку, п’яньне, дэклямацыю або й чытаць так, каб гэта культурная часьць заняла паўгадзіны часу. Кажуць, што раз прабавалі так зрабіць, дык прыходзілі скакуны і, пабачыўшы, што скокаў няма, варочаліся назад. Пэўне, што ёсьць часьць даведаньнікаў на ігрышчы,